

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7497>

Number: 65 , p. 153-160, Spring I 2018

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayınlanma Tarihi / The Published Date

12.01.2018

15.03.2018

CAHİT KÜLEBİ'NİN ŞİİRLERİNDE İMAJLAR*

IMAGES IN CAHIT KULEBİ'S POETRY

Dr. Fikri Aydemir

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2628-5692>

Giresun / Görele 13 Şubat MTAL Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni / MEB

Öz

İmaj, Fransızcadan dilimize geçmiş bir sözcüktür. Türkçe sözlükte karşılık olarak imge kelimesi de kullanılmıştır. Edebi metinlerin, özellikler şiirin ortaya çıkışında, günlük hayatta kullanılan kelime ve ifadelerin şairin süzgecinden geçerek şiire girmesi söz konusudur. Bu süzme süreci, şairin muhayyilesindeki çağrışımların ve benzetmelerin kelimelere yansması sonucu imajı doğurur. Bir anlamda, kelime ve ifadelerin şairin hayalindeki görüntüsü imajlar şeklinde tezahür eder. İmajla ilgili yapılan değerlendirmelerde ortak nokta hayal kelimesiyle eş anlamlı olarak kullanılması olur.

Cahit Külebi, 1917 yılında ülkenin var olma mücadelesinin ortasında doğmuştur. Aile doğumdan birkaç ay önce Erzurum'dan Zile'ye göç etmiştir. Külebi, şiire meylinin çocukluk günlerindeki hayallerinden doğduğunu belirtmiş; ilk şiirlerini ise lise döneminde Sivas'ta yayımlamıştır. Memuriyetleri sebebiyle Ankara'da yaşamış olsa da lise sonrası döneme kadar Anadolu insanı ve coğrafyasıyla haşır neşir olmuş ve şiirine bu öğeleri yansıtmıştır. Bu durum onun şiirindeki Anadolu'ya ait unsurların yaşantı sonucu oluşmasını sağlamıştır. Külebi, 1930 kuşağındaki birçok şairle tanışıklığı ve dostluğuna rağmen özgün bir şair olarak kalmış; herhangi bir grup veya akım içerisinde yer almamıştır. Bu durum, uzun sayılabilecek şiir serüveni boyunca şiirinin özgün olmasına ve kendi ifadesiyle baştan sona çizgisini değiştirmemesiyle neticelenmiştir. Külebi'nin şiiriyle ilgili yapılan değerlendirme ve incelemelerde bu noktayla birlikte Anadolu, Anadolu insanı, halk şiiri ve halk türkülerinin şiirinin merkezinde yer aldığı söylenmiştir.

Cahit Külebi'nin şiirlerindeki imajlar, yalnızlık, zaman, ölüm ve kadın kategorilerinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Cahit Külebi, Şiir, Cumhuriyet Dönemi, İmaj, Anadolu İmajları

* Bu makale, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen "3. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu"nda sunulmuş olup bazı eklemelerle ve makale formatına uygun olarak yeniden düzenlenmiştir

Abstract

İmage is a word that has passed from French to our language. In the Turkish dictionary, the word image is used as *imge*. In the emergence of literary texts, characteristics of poetry, the words and expressions used in daily life will be entered into poetry through the filter of the poet. This screening process creates the image as a result of the reflection of the connotations and similes in the poet's imagination. In a sense, the image of words and expressions in the poet's dream emerges as images. In the evaluation of the image, the common point is to use the word *dream* in a meaningful way.

Cahit Külebi, was born in 1917 in the midst of the country's struggle for existence. Family migrated from Erzurum to Zile a few months before birth. Külebi stated that poetry was born from his childhood dreams; and he published his first poems in Sivas during his High School period. Although he lived in Ankara because of his civil servants, he had been with Anatolian people and geography until the post-high school period and reflected these elements to his poetry. This situation has led to the fact that the elements of Anatolia in his poem were created as a result of life. This situation resulted in the fact that his poetry was authentic throughout his long-counted poetry adventure and that he did not change the line from beginning to end in his own words. Despite his acquaintance and friendship with many poets in the 1930 generation, Külebi remained as an original poet; it was not included in any group or movement. In the assessments and Reviews made on the poem of Külebi, it is said that the poetry of Anatolian, Anatolian people, folk poetry and folk songs is located in the center of this point.

The images in Cahit Külebi's poems will be evaluated in the categories of loneliness, time, death and women.

Keywords: Cahit Külebi, Poetry, Cumhuriyet Term, İmage, Anatolian Images

GİRİŞ

Cahit Külebi, çocukluk ve ilk gençlik dönemlerini Anadolu'da geçirmiştir. Onu şiire yakınlaştıran da bu coğrafya olmuştur. Külebi üzerine yazılanlardaki ortak nokta, şairin Anadolu ile ilişkisidir. Hemen bütün yazılarda Anadolu insanının, coğrafyasının, halk şairlerinin ve halk şiirinin Külebi'nin şiirine etkisinden bahsedilmiştir. Şair, şiirle ilişkisinin nasıl başladığını şöyle anlatır:

"Üç dört yaşında iken, şimdi hatırlayabildiklerim, Zile'de aydınlık yaz geceleri, bu gecelerde yansıyan Zile Kalesi, her mevsimde, sevinçli pırıl pırıl ramazan gecelerinde babamın beni parka götürüşleri, ailece okunan romanlar... Çamlıbel'de handan bozma evimizde, önündeki arkın, içindeki avlunun oyunlarına karışan yalnızlık günleri, yıldızlı Anadolu geceleri... Bütün bunlar beni şiire iten etkenlerden bazıları." (Uyguner, 1991: 48)

Şairin şiirlerinin ilk yayınlanması ise lise döneminde Sivas'ta olur. Bu şiirler, okul dergisinde edebiyat öğretmeninini teşvikiyle yayımlanmıştır. Külebi, bu dönemde ve Ankara yıllarının ilk zamanlarında şiirle ilgilendiğini hep saklamış, yazdıklarını şair arkadaş-

larına da göstermemiştir.

Kaplan, Külebi'yi orijinal bir sanatkâr olarak nitelendirirken bunu, çocukluk dönemine bağlılığına, oradan beslenmesine ve Anadolu'yu kendi hayatıyla birleştirmesine bağlar. (Kaplan, 2011: 249). Kabaklı (1991: 121) ve Oktay (1993:1046) da benzer şekilde Külebi'nin başkalarının etkisi altında kalmadan orijinal bir şiir ortaya çıkardığından bahsetmiştir.

Külebi, Sivas yıllarında öğretmeni Ahmet Kutsi Tecer'in oluşturduğu halk şairleri ortamından etkilenmiş ve şiirinin ana kaynaklarından biri haline getirmiştir.

"Ozanların çalıp çağırdıkları toplantılara gitme olanağı bulamamıştık ama Kutsi Bey okulda onlara konser verirdi. Daha da önemlisi okulun bahçesinde taşların üzerinde onlarla oturur, günlerce konuşurduk. Kimi arkadaşlar da katılırlardı. Veysel, Ali İzzet, Talibi, Meslekî, Ağa Dayı. Günlerce bana ışık saçtılar." (Külebi, 2007: 61)

Külebi, ilk şiirlerinden itibaren Anadolu'yla iç içedir. İstanbul'u anlatırken bile Anadolu'dan bahsettiğini söyler. Anadolu'ya yönelişin öncülerinden olduğunu ve bu yüz-

den dikkat çekmediğini anlatır: “Ben başlangıçta Türkiye'nin ve Türk halkının şiirini yansıtmaya çalıştım. Tek şanssızlığım, başlangıçta Anadolu'ya bu türde giren kimsenin olmayıştı.” (Uyguner, 1991: 40) Bu öncü rolün devamında, Külebi'nin Anadolu'ya gelmesi, halkçılığı, şiirinin başarılı sayılmasına rağmen arka planda kalması ve ilk halka denebilecek şairler grubuna dâhil edilmemesine içerlediği görülür.

Külebi'nin Anadolu'ya bakışı, somut bir lirizme dayanmaktadır. Şairin Anadolu'ya yönelen diğer edebiyatçılardan farklı olduğunu Nurullah Çetin şöyle belirtir:

Bazı memleket edebiyatçıları Anadolu'ya gitmedikleri halde soyut planda kalan Anadolu romantizmi yapımlarına karşın Cahit Külebi, Anadolu'dan çıkmış, Anadolu'da yaşamış, Anadolu Türklüğünün yaşantısını, acılarını sevinçlerini, sorunlarını bilen bir Türk şairidir... Dolayısıyla onu Romantik Realist bir memleket edebiyatçısı olarak değerlendirmek mümkündür. (Çetin, 2012: 163)

Külebi, başlangıçtan itibaren özgün bir şair olduğunu, dönemler değişse de kendi şiir çizgisinde belirgin bir değişiklik olmadığını “Sanıyorum ki 1968'den 1975'e değin yazdıklarım arasında büyük bir ayrılık yoktur. Yalnız son şiirlerimde siyasal görünümün biraz fazla yansıdığını söyleyebilirim.” (Külebi 1985: 140) sözleriyle anlatır.

Külebi'nin Şiirlerinde İmajlar

İmaj, image, hayal karşılığı olarak kullanılsa da şiir sanatında daha çok imge ile birlikte düşünülmüştür. Şairin hayal dünyasında şekillenen dış gerçekliğin yazıya geçirilmesi sırasında ortaya çıkan mısralardaki söz oyunları imaj unsurunu ortaya çıkarır.

Karataş, imajı hayal ile eş anlamlı olarak değerlendirip “herhangi bir şeyin düşünme ve hatırlama yoluyla zihinde canlandırılan, göz önüne getirilen yarı gölge yarı şeffaf görünüşü. Varmış ya da vuku bulmuş gibi zihinde tasavvur edilen şey” olarak tanımlar. (Karataş, 2014: 239)

Aksan, “sanatçının çeşitli duygularıyla algıladığı özel, özgün bir görüntünün dille aktarılışıdır; bir betimleme değil, öznel bir yorumlama sayılabilir” diyerek imajı değerlendirir. (Aksan, 2013: 38)

Pospelov, sanatın yaşamı özgül bir tarzda yansıtmak ve yorumlamak için imgeler yarattığından bahseder. (Pospelov, 2005: 44)

Himmet Uç, imaja nesnel dünyanın olaylarının öznel tasarımıdır derken, imajın ortaya çıkışını *Gözlem-muhayyile-tasarım-ımaj-ıfade* çizgisiyle açıklar (Uç, 2005: 2). Bu tanım yukarıda bahsettiğimiz gerçekliğin şiire girişi sürecini de yansıtmaktadır.

Saadettin Yıldız ise imajı “karşılaştırma/ değiştirerek anlatma/ başka bir cepheden bakarak anlatma çabası sayesinde ortaya çıkan ve bizi objenin, olayın veya durumun muayyen bir vafına, farklı bir yönüne götüren özel bir ifade vasıtası” olarak sınıflandırır. (Yıldız, 2016: 2)

Aytaç, yoğunlaştırılmış bir içeriği olan ve yorumlamaya, açıklamaya elverişli, çok katlı bir anlatım olarak imajı tanımlarken metinlerin stilize edilmesi ve edebileştirilmesinin buna bağlı olduğunu vurgular. (Aytaç, 2009: 344). Dolayısıyla şairin kullandığı imajların orijinallliği ve gücü onun şiirinin etkisini ve özgünlüğünü de belirlemiştir.

Cahit Külebi, şiirle küçük yaşlarda ailesiyle birlikte göç ettikleri Tokat'ta başlar, ardından ilk yayımlanan şiiri Sivas Lisesi dergisinde olur.

“Ancak kaç yaşlarında şiire özendim biliyor usunuz? Üç dört yaşında ya vardım, ya yoktum. O yaşlarımda şiir yazma duygusunu içimde duydum ama yazmadım. Ta sonraları on üç on dört yaşlarımda bu işe başladım.” (Uyguner 1991: 48)

Fakat bu şiirine rağmen kendisini saklar ve uzun süre şairliğini etrafına anlatmaz.

*Kimse yazmamı istemedi.
Beş yaşında kendim başladım.
Bu yüzden düşkünlüğüm yok.
Ayda yılda bir anımsarım. (Külebi, 2010: 333)*

Şiire küçük yaşlardan itibaren ilgisi olduğunu anlatan Şair, şairlik serüveninin uzunluğuna nazaran az denebilecek sayıda şiir yazmıştır. (Çetişli, 2012: 79) Bu şiirlerinde genel kabul gören görüşe göre Anadolu coğrafyası ve insanı, türküleri, folklorik unsurlarıyla şairin kaynakları arasındadır.

Külebi'nin şiirlerindeki imajları, yalnızlık, zaman ölüm ve kadın kategorilerinde değerlendirmek mümkündür. Şairin ilk şiirlerindeki açık ve kolaylıkla tespit edilebilen imajlar, şiir serüveninin devamında kapalı ve soyut hale gelmiştir. Bu durum, şairin hayatındaki değişimler, ülkenin içinden geçtiği dönemler ve olaylar, şairin sanatsal gelişimi ile açıklanabilir.

Yalnızlık İmajı

Yalnızlık, şairin yaşamöyküsü düşünüldüğünde özellikle ilk şiirlerinde öne çıkan bir imaj olur. Lise yıllarında şiir yayımlamaya başladığını söylediğimiz şairin ailesinden uzakta bir lise hayatı geçirmesi bu durumun nedeni olarak görülebilir. İlk şiir kitabının adının *Adamın Biri* olması da bu duruma işaret olarak görülebilir.

*Asardın okulu her sabah
Sen de âşıktın bir zamanlar
Geceleri sokakta gezerdin
Ellerin ceplerinde, yıldızları sayarak (Külebi, 2010: 49)*

Gece sokaklarda tek başına dolaşan âşık bir öğrenci imajı çizilir burada. Yine şairin meşhur *İstanbul* şiirinde geçen:

*Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti
Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti (Külebi, 2010: 50)*

mısraları ile *Sevda Peşinde* şiirindeki *İşte şu anda naçar kaldım
Koca bir şehrin ortasında
Ömrüm günüm yalnız geçiyor*

Bir tek sevda peşinde (Külebi, 2010: 56)
dizeleri, büyük şehirde tek başına kalmış bir taşralının duygularını yansıtması açısından dikkate değerdir. Açık bir yalnızlık tanımı ve imajı *Masaldaki Yalnızlık* şiiriyle çizilir.

*Ben yalnızlığı
Gökte uçar gördüm
Ben yalnızlığı
Garip naçar gördüm
Ben yalnızlığı
Gelir geçer gördüm. (Külebi, 2010: 79)*

Sadece altı kısa mısradan oluşan bu şiirde gelip geçici, garip bir kuş imajıyla yalnızlık anlatılır. Bunun dışında kendi yalnızlığını da şiirinde kullanır şair. Böylece dostlarına da sitem etmiş olur.

*Dostlarım bilin ki
Bir yalnız Cahit Külebi
Garaja çekilmiş hurda
Paslanmış kamyonlar gibi
Bekler durur Ankara'da. (Külebi, 2010: 144)*

Ankara'da dostlarının unuttuğu bir şair imajı vardır burada. Külebi'nin daha önce de kullandığı *kamyon* ifadesi paslanmış halde hurdaya çıkmış olarak unutulmuş şair imajını desteklemek için kullanılır.

Kişinin yalnızlığının dışında yurdun yalnızlığını da şiirlerinde dile getirir şair. Memleket, yalnız bir çorak toprak imajıyla anlatılır. Evsiz, insansız, ağaçsız, çorak, yalnız dağlara terk edilmiş.

*Erzurum'dan kalker bir uçak
Hay benim yoksul memleketim
Yüzlerce mil ne od ne ocak
Ne orman ne bahçe bir dilim
Dağlar omuz omza kayalık çorak. (Külebi, 2010: 231)*

Şairin bir başka şiirinde yine yalnızdır ülke. Hem ulu bir ırmak olan Türkiye hem de uzak dağ başlarında yoksul ve yapayalnız olarak resmedilir.

*Sen Türkiyesin, ulu bir ırmak,
Yoksul ve çalımlı, aktıkça çoğalan
Ya da küçük bir ışık; ürkek, kimsesiz
Uzak dağ başlarında yapayalnız kalan*

(Külebi, 2010: 309)

Şairin son dönem şiirlerinde görülen karamsarlıkla birlikte yalnızlık imajının kullanımını da artar.

*Yazık acılar bile bırakıp gitti seni
Oysa ki pırıl pırıl umut ışığımdın sen.*

(Külebi, 2010: 321)

Kendimce, şiirinde ise yalnızlık imajı şiirin tamamına yayılmıştır. Beş kısımdan oluşan şiirde, giriş mısraları benzer ifadelerden ve tekrarlardan oluşur.

*Yorgunsam yorgunluğum benim
Size ne benim yorgunluğumdan?
Üç beş yıl yaşadım şu dünyada
Bir gün koyup giderim*

*Hastaysam hastalığım benim
Size ne benim hastalığımdan?*

.....

*Mahzunsam mahzunluğum benim
Size ne benim mahzunluğumdan?*

.....

*Âşıksam aşılığım benim
Size ne benim sevdalarımından?*

.....

*İyiysen iyiliğim benim
Size ne benim iyiliğimden?*

.....(Külebi, 2010: 201)

Şiirde, her durumda topluma ve şairin etrafına yönelik bir yalnız kalma ihtiyacıyla ön plana çıkarılan bir yalnızlık imajı vardır.

Zaman İmajı

Zaman imajının kullanımında dikkati çeken nokta mevsimlerin çokça kullanılmış olmasıdır. Bu durum yine şairin Anadolu'ya dayanan muhayyilesiyle açıklanabilir. Anadolu'da zaman, saatler ve günlerden çok mevsim geçişleriyle ve tarımsal faaliyetlerin mevsimlere göre değişimleriyle takip edilir. Mevsimin zaman imajına katkısı kış ile başlar. Kış imajına dair *Özlem* şiirinde iki ayrı yerde kullanım vardır. İlk dördürlükte geçen:

*Şimdi tarlalarda güneş vardır,
Karlar donmuştur otların uçlarında*

ve ikinci dördürlükte

*İçki korku dolu kış gecesi
Hiç yatağın yok mu sıcak* (Külebi, 2010:

51)

mısralarıyla hem kışın bitişi hem de kış mevsiminin insana verdiği korkuyla imaj yaratılır.

Şairin ilk kitabına adını veren *Adamın Biri* şiirinde ise kış ve yaz birlikte kullanılmıştır.

*Çifte koştüğün öküzler
Senin kadar yorgun değil kardaş
Sen ki kış ve yaz düşünceli
Sen ki kış ve yaz yalnayak* (Külebi, 2010:

58)

Şiirin sonraki iki bölümünün son iki mısrası da aynen tekrarlanmakta ve kış ve yaz yalnayak ve düşünceli bir Anadolu imajı yaratılıp tekrarlarla bu insanların yaşadığı yokluk ön plana çıkarılır. Orijinal bir yaz imajına ise *Sevda* şiirinde rastlanır.

*Bir mavi balon mudur bu yaz
İçki sevda dolu yolculuk.* (Külebi, 2010:

84)

Yaz ayının mavi bir balona benzetilmesi ve içinin sevda dolu olmasıyla çizilen imaj, mevsimin gelip geçiciliği ile sevdanın gelip geçiciliğinin birleştirilmesi şeklinde çizilir. Mevsimlerin zaman imajı için kullanılmasına bir diğer örnek *Bir Yılbaşı Gecesi* şiirinde görülür.

*Bilmez misin ağaçlar sallandıkça
Meyveler dökülür yere,
Gün olur yeniden bahar gelir
Dünyamız yeşerir birdenbire.* (Külebi,

2010: 102)

Bahar mevsiminin yeniden doğuş düşüncesiyle birlikte kullanımıyla zaman imajı yaratılır. Dökülen, kuruyan, solan şeyler baharla tekrar yeşerecektir.

Zaman imajının geçmişe dair hüznle birlikte kullanılması, güzel günlerin hatırlanması ve o günlere duyulan özlemle anlatılır.

Bu sabah evden çıkarken

İçimde garip bir hüznün vardı

Söküp atamadım ya S.

Geçmiş günler aklıma geldi. (Külebi, 2010: 120)

Mevsimlerden daha geniş bir zaman imajı ise yüzyıllık bir dönemi kapsayacak şekilde kullanılır.

Yirminci yüzyılın ilk yarısı

Ölüm çağı oldu

Zulüm çağı oldu

Yalan çağı oldu (Külebi, 2010: 64),

Yaşanan savaşlar, ölümler ve çekilen acılarla birlikte çizilen zaman imajı kullanılır. Yüzyıl imajının kullanımı *Çocuklar* şiirinde tekrar görülür.

Ağacığım senin kaderin

Bütün çocukların kaderi.

Neler etmedi yirminci yüzyıl

Sabi sübyan demedi (Külebi, 2010: 125).

Yirminci yüzyılda acı çekenler bu defa bütün çocuklar olur.

Ölüm İmajı

Külebi, ölüm kavramıyla henüz küçük bir çocukken Zile isyanı sırasında yaşananlar, annesinin basından yaralanması, isyan sonrası İstiklal mahkemesi kararıyla yol kenarına asılan suçlular ve aynı yıllarda ailenin yanında çalışan bir hizmetçinin at arabasıyla yaşadığı kaza sonrası atlardan biriyle birlikte ölümü olaylarıyla tanık olur. (Külebi, 2007: 12)

Ölüm imajı, üçer kısa mısranın yer aldığı üç bölümden oluşan *Haziran* şiirinde vardır.

Belki de haziran

Bulacak naşımı

Belki de haziran. (Külebi, 2010: 114)

Açık bir ölüm imajı yerine kapalı bir imajın kullanımı *Yolculuk* şiirinde görülür.

Gideceksin buralardan gün gelecek,

Yavaş yavaş kaybolacak bindiğin tren

Eriyen karlar gibi içinden

Bütün sıkıntıların akıp gidecek (Külebi, 2010: 147).

Yavaş yavaş kaybolan tren ve eriyen karlar gibi ölüm de gelip insanı bütün sıkıntı-

larından kurtaracaktır.

Ölüm imajı, *Kış Yorumu* şiirinde insanın doğduğu andan itibaren peşinde olduğu düşüncesiyle birlikte kullanılır.

Sevda mı, umut mu, arkadaş mı

Anular mı? nerde...

Ölüm mü? Doğduğun gündün beri

Ardından gezer caddelerde (Külebi, 2010: 206)

Ölüm imajının orijinal bir kullanımı *Tereke* şiirinde vardır.

Gövdemi şölen ettim böceklerle

Mezarıma milyonlarca dolsun

Özgürlüğü duyardı saçlarım

Bütün şairlere selam olsun (Külebi, 2010: 248)

Böcek kelimesini farklı şiirlerinde de kullanan şair, şairane ve romantik bir ölüm imajı yerine, vücudun yaşadığı fiziksel değişimi, çıplak gerçek olarak karşımıza çıkarmayı tercih etmiştir. Ölüm imajının böcek ifadesiyle kullanıldığı bir başka şiir *Eldesiz Çağrı*'dır.

Bir gün ister istemez koyup gideceğim.

Ötesinde bırakmaların, toprağın tütenliğinde.

Mutluluk sessizlikle birleşecek böceklerden. (Külebi, 2010: 258)

Ölüm imajı, Külebi'nin şiirlerinde son yıllarına doğru artan bir yere sahip olur.

Yaşantı dedikleri serüven acı

Sonunda yitip gideceksin.

Ben dipsiz bir denize gömülürken

Sen de eriyip tükeneceksin. (Külebi, 2010: 320)

Herkesin ölümü yaşayacak olmasının anlatıldığı bu parçada, şairin kendisi dipsiz bir denizi ölümle eşleştirirken, sevdiği ide eriyip tükenerek ölüme ulaştırılır. Şairin kendi ölümüne ilişkin yaklaşımı da bir başka şiirinde vardır.

Bir gün bir köy evi bacasından

Kara bir duman göklere çıkacak

Külebi ölmüş dediklerinde

Umurunda bile olmayacak. (Külebi, 2010: 327)

Külebi, Anadoluculuğuna uygun şekilde ölümünü de bir köy evinden çıkan du-

manla gösterir. Unutulmuş olmanın getirdiği duyguyu ise son mısrayla ortaya koyar. Zaman geçmiş ve hayat değişmiş, kimsenin umurunda olmayan bir şairdir artık Külebi.

Kadın İmajı

Çetişli, Külebi'nin kadına yönelik bir aşk/sevgi ana teması altında gruplara ayrıldığından, kadınları tasvir ederken en çok fiziki yapısı üzerinde durduğundan ve çoğunlukla kadın/sevgili objesini bir şeylere benzettiğinden bahseder (Çetişli, 2012: 142). Bunun yanında özellikle şairin Anadolu'yu şiirinde çokça kullanmasını kendisi şöyle ifade eder: Şiirdeki ilk girişimlerimden başlayarak İstanbul'dan söz ettiğim zaman bile Anadolu'yu yansıttım (Külebi 1985: 103), annelerin ve gelinlerin kadın imajı içerisinde önemli bir yer tuttuğu görülür.

Anne imajının çocukla beraber kullanımını Mehmet Ali şiirinde vardır.

*Mehmet Ali'yi anası
İşe giderken doğurdu
Savaş bitiminden üç ay önce
Az süt emdi Mehmet Ali
Az ışık gördü
Az ısındı*

Duydu anasının yorgunluğunu (Külebi, 2010: 67)

Anne imajı yokluk içinde doğum anına kadar çalışmaktan başka bir şey düşünmeyen Anadolu anaların bir örneği olarak çizilir kadın imajı.

Yurdumuz şiirindeyse Anadolu kadınının yaşadığı zorluklarla birlikte kadın imajı yaratılır.

*Ya yurdumuzun kadınları
Hep yanık yenlidirler
Ya yurdumuzun kadınları
Hep yanık tenlidirler
Hepsi de çınar gibi
Yahut veremlidirler (Külebi, 2010: 77)*

Zorluklara karşı dayanıklı ve çalışkan imajıyla birlikte, son mısradaki bu zorlukların ve çalışmanın sonucu olarak hastalıkla baş başa kalmaları belirginleştirilmiştir.

İstanbul'daki şiirinde de yazarın yukarıda söylediği İstanbul'dan bahsederken de Anadolu'yu yansıttım ifadesine uygun bir kadın imajı vardır.

*İstanbul'da bir sevdiğim vardı
Keçi yavrusuna benzer,
Rüzgar esirdi hafiften gözlerinde
Halden anlardı*

.....

*Yanakları güz elmasına benzer
Soğuk havalarda (Külebi, 2010: 113)*

Şairin sevdiği İstanbul'dadır, fakat keçi yavrusu ve güz elmasına benzetilmesiyle Anadolu kadını imajı yaratılmış olur.

Karacaoğlan'a, başlıklı şiirde kadın imajı gelin ifadesiyle iki yerde kullanılır.

*Bacanak senin sevdiğin
Kızların gelinlerin
Kemikleri sürme oldu ama
Yaşadı türkülerin*

*Sevmeye Hörü'nün beli
Yürüyüşü Esmen'in
Bacanak Elif'i unuttun mu?*

Erciyes'te gördüğün gelin. (Külebi, 2010: 140)

Karacaoğlan'ın şiirlerinde kullandığı sevgili isimleri, kızlar ve gelinlere bir gönderme yapılarak kadın imajı kullanılmış olur. Gelin ifadesi de iki defa kullanılarak belirginleştirilmiştir.

Kadın imajı, deniz tutkusuyla birlikte *Denizin Getirdikleri* şiirinde kullanılmıştır.

Deniz utangaç bir kadın gibi sokuldu yanına

*Öptüm okşadım mavi saçlarını
Tuttum ince damarlı bileklerinden, günlerce tuttum*

Yüzümde gezdirdim avuçlarını

*Sen biricik kadınımsın mavi deniz
Bir başka oluyorum her koynuna girdiğim zaman*

.....

Sen biricik kadınımsın mavi deniz!

Kalbinde çarpan sevgi dalgalar. (Külebi, 2010: 149)

Denizi şahıslaştırarak onu, saçları tutulan koynuna girilen genç ve güzel bir kadın imajı içerisinde kullanılır.

Sonuç

Cahit Külebi, Cumhuriyet devri öncesinde Erzurum'dan Tokat'a göç eden bir ailenin ferdi olarak dünyaya gelmiştir. Çocukluğunun geçtiği yerler ve etrafındaki karakterler, şairin hayal dünyasında önemli yer tutmuştur. Lise öğrenimi için gittiği Sivas'ta âşıklık geleneği ile tanışması ve âşıklarla geçirdiği uzun saatler, şiirin diğer kaynaklarından. Aynı dönemde yaşadığı şairlerden en önemli farkı, Anadolu'yu, Anadolu insanını, halk şiiri ve türkülerini uzaktan bakarak ya da okuyarak değil, bizzat yaşayarak tecrübe etmesi ve sanatına eklemiş olmasıdır. Cahit Külebi, Cumhuriyet Dönemi şiiri içerisinde kendi yolunu belirlemiş ve bu yoldan fazla sapmadan halk şiirini, halk türkülerini ve Anadolu'yu modern bir yorumla şiirinde kullanmış bir şairdir. Bu durum şairin kullandığı imajlardaki orijinalliği de beraberinde getirmiştir. Şiir sanatı içerisinde imaj, hayal karşılığı olarak imgeyle birlikte düşünülmüştür. Şairin muhayyilesi imajı ortaya çıkaran unsur olur. Sanatçının gücü ve özgünlüğü de bu muhayyileye bağlıdır. Külebi'nin yaşantı yoluyla elde ettiği muhayyile, onun orijinal imajlar yaratmasına ve diğer şair ve akımların etkisi altında kalmadan özgün bir çizgi tutturmasına yardım etmiştir. Şairin kullandığı imajlar bizzat kendisinin ifade ettiği gibi dokuyup yol üstüne bıraktığı köylü kilimi motiflerine benzetilebilir. İlk şiirlerinde çoğunlukla Anadolu ve köy ağırlıklı, açık ve somut olan imajlar, ilerleyen dönemlerde daha kapalı ve soyut hale gelmiştir. Yalnızlık, zaman, ölüm ve kadın konusuna ait orijinal imajlar, şairin

şiir gücünü ortaya çıkarması açısından önemli unsurlar olmuştur.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan (2013). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, İstanbul, Bilgi yayınevi.
- Aytaç, Gürsel (2009). *Genel Edebiyat Bilimi*, İstanbul: Say Yayınları.
- Çetin, Nurullah (2012). *Edebiyat İncelemeleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çetişli, İsmail (2012). *Cahit Külebi ve Şiiri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kabaklı, Ahmet (1991). *Türk Edebiyatı IV*, İstanbul: Türk Edebiyatı Yayınları.
- Kaplan, Mehmet (2011). *Şiir Tahlilleri 2*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karataş, Turan (2014). *Ansiklopedik edebiyat terimleri sözlüğü*, İstanbul: Sütun Yayınları.
- Külebi, Cahit (1985). *Şiir Her Zaman*, İstanbul: Kelebek Yayınları.
- Külebi, Cahit (2007). *İç Sevda Dolu Yolculuk*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Pospelov, Gennadiy (2005). *Edebiyat Bilimi*, İstanbul: Evrensel Basım Yayın
- Uç, Himmet (2005). Ahmet Kutsi Tecer'in şiirlerinde İmajlar, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 3, S. 12, (1-10) <http://www.e-sosder.com/dergi/1201-UC.pdf>, adresinden 10.07.2017 tarihinde erişildi.
- Uyguner, Muzaffer (1991). *Cahit Külebi, Yaşamı Şiiri, Yapıtları, Seçmeler*, İstanbul: Altın Kitaplar.
- Yıldız, Saadettin (2016). Yunusta İmaj Oluşturma Tarzı ve Başlıca İmajlar. http://saadettinyildiz.com/wp-content/uploads/2016/02/Yunus_imaj.pdf, adresinden 10.07.2017 tarihinde erişildi.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Aydemir, F. (2018). Cahit Külebi'nin Şiirlerinde İmajlar, *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7497>, Number: 65, Spring I 2018, p. 153-160.